

1 Задайте въпроси по модела:

Модел: Получи ли писмото?

1. Получихте ли книгите?
2. Изпратиха ли ти речника?
3. Взе ли си пакета?
4. Дадоха ли ви контролните работи?
5. Върнаха ли ви снимките?
6. Прочете ли новата книга?
7. Купи ли ново списание?
8. Взе ли си парите?

Кое писмо? Нищо не зная.

- ..... книги? Нищо не зная.
 ..... речник? Нищо не зная.
 ..... пакет? Обясни ми!
 ..... контролни? Аз не съм правил контролна.
 ..... снимки? Не те разбирам.
 ..... книга? Имам три нови книги.
 ..... списание? За какво говориш?
 ..... пари? Тези от Иван ли?

2 Поставете необходимата форма на неопределително местоимение!
Работете по модела:

Модел: Кой ме вика?

1. Кой ме чака?
2. Кой ти се обади?
3. Кой ви попита за адреса?
4. С кого говори Петър?
5. От кого получава писма Ваня?
6. На кого звънят Ани и Петър?
7. Какво чете Майкъл?
8. За какво учи Иван от сутрин до вечер? За .....

Някакъв студент те вика.

- ..... приятелка те чака.
 ..... дете ми се обади.
 ..... непознат ме попита.
 С ..... момиче.
 От ..... приятелка.
 На ..... приятел.
 ..... роман.
 ..... изпит.

3 Употребете необходимото отрицателно местоимение:

Модел: Кой знае нещо?

1. Кого чакаш?
2. Искаш ли нещо?
3. Търсиш ли някого?
4. Кой чука на вратата?
5. На кого ще се обадиш?
6. Какъв чужд език говорите?
7. Каква работа имаш утре?
8. Кого търсиш?

Никой нищо не знае.

- ..... не чакам.
 ..... не искам.
 ..... не търся.
 ..... не чука.
 На ..... няма да се обадя.
 ..... чужд език не говорим.
 ..... работа нямам утре.
 ..... не търся.

4 Работете по модела:

Модел: Искам да тръгнем веднага.

Добре, нека тръгнем!

1. Искам да слезем пред кино „Изток“.
2. Искам да се разходим из парка.
3. Искам да повървим пеш.
4. Искам да дойде и Ани.
5. Майкъл иска да пита нещо.
6. Ваня обеща да се обади.
7. Децата искат да играят футбол.
8. Студентите искат да отидат на Рилския манастир.

- Добре, ...!
 Добре, ...!
 Добре, ...!
 Добре, ...!
 Добре, ...!
 Добре, ...!
 Добре, ...!
 Добре, ...!

5 Работете по модела:

Модел: Хайде да те изпратя!

Недей да ме изпращаш!

1. Хайде да дойда с тебе!
2. Хайде да излезем заедно!
3. Хайде да купя хляб!
4. Хайде да седна до тебе!
5. Хайде да затворя вратата!
6. Хайде да поканим Иван!
7. Хайде да легнем рано!
8. Хайде да заминем утре!

- Недей .....!
 Недей .....!
 Недей .....!
 Недей .....!
 Недей .....!
 Недей .....!
 Недей .....!
 Недей .....!

Трансформации

Трансформирайте микродиалозите:

Модел: Иван: Недей отива на кино!

Мария: Нека да отиде!

Иван съветва Мария да не отива на кино.

Мария настоява да отиде.

1. Иван: Недей излиза днес!

Мария: Нека да изляза!

2. Иван: Недей се обажда на Ани!

Мария: Нека да ѝ се обадя!

3. Иван: Недей купува тези цветя!

Мария: Нека да ги купя!

4 Работете по модела:

Модел: За Ани ли взе учебника?

Да, взех го за нея.
Не, не го взех за нея.

1. От Иван ли взе книгите?

Да, ...
Не, ...

2. При Мария ли остави учебника?

Да, ...
Не, ...

3. Получи ли писмото от Ваня?

Да, ...
Не, ...

4. Даде ли пакета за Иван?

Да, ...
Не, ...

5. Взе ли книгите за децата?

Да, ...
Не, ...

6. Пригответе ли закуската за Ани?

Да, ...
Не, ...

7. Пригответе ли контролните работи за студентите? Да, ...

Не, ...

8. От Ани ли взе химикалката?

Да, ...
Не, ...

5 Трансформирайте диалога в непряка реч по модела:

Модел: Петър: Къде отиваш?
Петър пита Ани къде отива.

Ани: Отивам в библиотеката.
Ани отговаря на Петър, че отива в библиотеката.

1. Ани: Откъде се обаждаш?

Петър: Обаждам се от Университета.

2. Петър: Къде ще се срещнем?

Ани: Ще се срещнем пред киното.

3. Ваня: Какво ще правиш довечера?

Майк: Ще уча по български език.

4. Майк: Къде ще бъдете довечера?

Ваня: Ще бъдем със Стефан на театър.

5. Ваня: Кога ще бъдеш свободен?

Майк: Ще бъда свободен в събота вечерта.

6. Майк: Защо ме питаш?

Ваня: Искаме със Стефан да те поканим на гости.

7. Иван: Какво четеш?

Мария: Чета един интересен роман.

8. Иван: От кого е този роман?

Мария: Романът е от Дан Браун.

Диктовка

Слушайте преподавателя и след това проверете написаното сами:

Ние сме студенти

Христос е грък, а Беатрис е африканка. Те са колеги. В групата има студенти от различни страни – от Кипър, Ливан, Турция, Франция, Русия. Има и един англичанин и двама африканци. А от няколко дни има и нови студенти – японец и китаец.

От два месеца всички учат български език. Интересно им е – четат, пишат, повтарят след преподавателката. Лекциите им са от понеделник до петък, по пет часа всяка сутрин.

Учебната стая е хубава, светла, с голям прозорец, от който се вижда едно високо дърво.

През почивките, които са по 15 минути, си говорят само на български. На обяд всички обядват в стола.

Трансформация

Трансформирайте текста от пряка реч в непряка!

Йоана отива у Ивелина и звъни на вратата. Ивелина отваря и я кани вътре.

Йоана: Ивелина, хайде да отидем на разходка!

Ивелина: Добре, но ще ме почакаш да напиша домашната работа.

Йоана: За какво пишеш?

Ивелина: Пиша за двете форми на глагола.

Йоана: Разбираш ли ги добре?

Ивелина: Не, не ги разбирам. Обясни ми ги!

1 Работете по модела:

Модел: Страх ли те е от инжекция?

Не, не се боя от инжекция.

1. Страх ли го е от операция?

Не, ...

2. Страх ли я е от болка?

Не, ...

3. Страх ли ви е от изпита?

Не, ...

4. Страх ли ги е от гръмотевица?

Не, ...

5. Страх ли ви е от болести?

Не, ...

6. Страх ли те е от преподавателя?

Не, ...

7. Страх ли го е от зъболекар?

Не, ...

8. Страх ли ги е от мечки?

Не, ...

2 Употребете кратките форми на личното местоимение! Работете по модела:

А. Модел: Иван защо не яде?

Не му се яде.

1. Ваня защо не отиде на гости? .....
2. Майк защо не танцува? .....
3. Петя защо не пише? .....
4. Ани защо не яде риба? .....
5. Петър защо не пие вино? .....
6. Децата защо не спят? .....
7. Студентите защо не излязат навън? .....
8. Иван и Георги защо не ядат супа? .....

Б. Модел: Какво му е на Иван?

Болен е. Боли го коремът.

1. Какво и е на Ваня? ..... гърлото.
2. Какво ти е на тебе? ..... ухото.
3. Какво ви е на вас? ..... ръцете.
4. Какво му е на детето? ..... ушите.
5. Какво и е на Ани? ..... главата.
6. Какво и е на Петя? ..... очите.
7. Какво им е на децата? ..... ръцете.
8. Какво му е на баща ти? ..... бъбреците.

3 Работете по модела:

А. Модел: Яде ли ти се месо?

Да, яде ми се.

Не, не ми се яде.

1. Пие ли ви се вода?	Да, ...	Не, ...
2. Яде ли им се шоколад?	Да, ...	Не, ...
3. Пие ли ти се кафе?	Да, ...	Не, ...
4. Яде ли ѝ се торта?	Да, ...	Не, ...
5. Чете ли ви се днес?	Да, ...	Не, ...
6. Учи ли им се днес?	Да, ...	Не, ...
7. Пише ли му се писмо?	Да, ...	Не, ...
8. Играе ли ти се на шах?	Да, ...	Не, ...

Б. Модел: Топло ли ти е?

Не ми е топло, студено ми е.

1. Трудно ли му е? .....
2. Горещо ли ѝ е? .....
3. Весело ли им е? .....
4. Добре ли му е? .....
5. Интересно ли ви е? .....
6. Приятно ли ѝ е? .....
7. Зле ли ти е? .....
8. Лошо ли им е? .....

4 Работете по модела:

Модел: На Иван му е студено.

И на мене ми е студено.

1. На Ани ѝ е лошо.	И на него .....
2. На Петър му е весело.	И на нея .....
3. На децата им е топло.	И на тебе .....
4. На студентите им е трудно.	И на вас .....
5. На Ваня ѝ е интересно.	И на тях .....
6. На Соня ѝ е скучно.	И на мене .....
7. На Боян му е добре.	И на нас .....
8. На Виктор му е лесно.	И на нея .....

5 Трансформирайте въпросителните изречения в непряка реч:

Модел: Мария: Иване чакаш ли ме?

Мария пита Иван чака ли я. Мария пита дали Иван я чака.

1. Петя: Виктор, обажди ли се на Мила?
.....
2. Иван: Петре, обичаш ли Ани?
.....
3. Мария: Георги, ще ни се обадиш ли днес?
.....
4. Ани: Петя, да те чакам ли в стола?
.....
5. Георги: Мария, ще дойдеш ли с мене на кино?
.....

6. *Иво*: Ваня, искаш ли да отидем на цирк?

7. *Петър*: Ти ще видиш ли Ани днес?

8. *Петя*: Иване, ще ме поканиш ли у вас?

Трансформация

Трансформирайте диалога в минал план и в непряка реч:

Кирил сяда и започва да учи. Чете внимателно урока си и после пише домашната работа. Вече свършва, когато на вратата се чука. Той отваря и вижда Дарина.

Дарина: Здравей, Кириле! Извинявай, че те безпокоя!

Кирил: Здравей, влез! Не стой на вратата! Аз се радвам да те видя.

Дарина: Ще вляза, но няма да се бавя, защото виждам, че учиш.

Кирил: Не бързай и седни спокойно! Аз вече нямам за учене. Ще си поговорим и после ще те изпратя.

Граматична задача

От два дена не се чувствате добре. Най-напред започва да ви боли гърлото и главата. После започвате да кашляте и да ви болят ставите. Тази нощ вдигате висока температура. Не ви се яде нищо, не можете да спите. Студено ви е и ви тресе. Сещате се, че бащата на вашия приятел Антон е лекар. Вие се обаждате по телефона на Антон и му разказвате какво ви е, после го молите да ви заведе в кабинета на баща си. Предайте какво **обясните** на Антон по телефона!

Урок 14

1. Употребете пълните форми на притежателното местоимение:

Могел: **Приятелката ми** е хубаво момиче.

Моята приятелка е хубаво момиче.

1. Приятелят ми е от София. ....
2. Дъщеря им е красива и умна. ....
3. Децата му са много възпитани. ....
4. Сестра ѝ е добра лекарка. ....
5. Баща ти е известен хирург. ....
6. Приятелите ви са добри студенти. ....
7. Родителите ѝ живеят на село. ....
8. Съпругата му работи в една банка. ....

2. Работете по модела:

Могел: Това е **къщата ни**.

Нашата къща е нова.

1. Това е стаята ми. .... е светла.
2. Това е приятелката му. .... е весела и красива.
3. Това е приятелят ѝ. .... е умен и добър.
4. Това са приятелите ни. .... са студенти.
5. Това са съседите ви. .... са шумни.
6. Това са родителите им. .... са добри.
7. Това е якето ти. .... е ново.
8. Това е преподавателката ни. .... е внимателна с нас.

3. Задайте въпросите по друг начин:

Могел: На кого е речникът?

Чий е този речник?

1. На кого е колата? ..... кола?
2. На кого е стаята? ..... стая?
3. На кого е якето? ..... яке?
4. На кого е бюрото? ..... бюро?
5. На кого е леглото? ..... легло?
6. На кого са цветята? ..... цветя?
7. На кого са дрехите? ..... дрехи?
8. На кого са парите? ..... пари?

4. Работете по модела:

Могел: Имам сестра.

Сестра ми е лекарка.

Обичам много **сестра си**.

1. Имам майка. .... е учителка. Обичам много .....
2. Имам баща. .... е инженер. Обичам много .....
3. Имам баба и дядо. .... са възрастни. Уважавам много .....
4. Имаш родители. .... са инженери. Обичаш много .....
5. Имате преподаватели. .... са внимателни. Уважавайте .....
6. Петър има приятелка. .... е красива. Петър обича .....
7. Ваня има приятел. .... е колега. Тя обича .....
8. Мая има коте. .... е много мило. Тя обича .....

5 Работете по модела:

Модел: Защо не пишеш на майка си?

Твоята майка чака писмо от тебе.

1. Защо не се обадите на родителите си?
..... се безпокоят за вас.
2. Защо не изпратиш поздрав на баща си?
..... ще се радва да го поздравяш.
3. Защо не се обадят на приятелите си?
..... чакат да ги поканят.
4. Защо не отидеш при баба си?
..... ще ти се радва много.
5. Защо Иван не дойде със сестра си?
..... е хубаво момиче.
6. Защо Ани купи подарък на майка си?
Защото ..... има рожден ден.
7. Защо децата поздравиха учителката си?
Защото ..... има празник.
8. Аз купих цветя на приятелката си.
..... е най-красивото момиче.

Диктовка

Слушайте преподавателя и след това проверете написаното сами:

Моята майка

Искам да ви запозная с моята майка. За мене тя е най-добрият човек на този свят. Тя е и най-красивата майка. Нейната усмивка е лъчезарна, а когато се смее, големите ѝ кестеняви очи също се смеят и блещат. Нейното лице е бяло и продълговато, а устните ѝ са плътни и червени като ягоди. Тя е средна на ръст и е много стройна. А душата ѝ е най-добрата. Зная, че тя много ме обича и е готова да направи всичко за мене. Аз също много я обичам и винаги разчитам на нейната помощ и на нейните съвети.

Трансформация

Трансформирайте диалога в минал план и непряка реч:

Днес е неделя и Петър става късно. Приготвя си кафе и сандвич и закусва. Времето е хубаво и той решава да се разходи. На улицата среща Мария.

Петър: Здравей, Мария!

Мария: Здравей, Петре! Какво правиш?

Петър: Разхождам се. Тук е приятно и времето е хубаво.

Мария: Аз отивам на кино. Ела с мене, ако искаш!

Петър: С удоволствие ще дойда. Кой филм ще гледаме?

Мария: Ще гледаме един филм с Робърт де Ниро – той е любимият ми артист. Хайде, върви бързо, че ще закъснеем!

1 Поставете необходимата форма на обобщително местоимение! Работете по модела:

Модел: Работи ли библиотеката? Да, библиотеката работи всеки ден.

1. Магазинът отворен ли е днес? Да, ... ден.
2. Понякога ходя на Витоша. Мария ходи ..... неделя.
3. Ще ходите ли това лято на море? Да, ние ..... всяко лято на море.
4. Ходиш ли често при родителите си? Да, ходя при тях ..... месец.
5. Кога ходите на разходка? ..... вечер се разхождаме.
6. Кога мога да те намеря вкъщи? ..... сутрин съм у дома.
7. Какви плодове предпочиташ? Аз обичам ..... плодове.
8. Каква музика обичаш? ..... музика обичам. Важното е да е хубава.

2 Употребете необходимото обобщително местоимение:

1. Разбра ли ..... по граматика?
2. .... ли научи за изпита?
3. Вярваш ли, че ..... ще дойдат?
4. Ще изядеш ли ..... ядене?
5. Ще изпиеш ли ..... кока кола?
6. Искам да ти покажа ..... си дискове.
7. Трябва да препишеш ..... теми.
8. Искаш ли да ти подаря ..... цветя?

3 На празните места поставете формите за несвършен и свършен вид на необходимите глаголи:

Модел: Разгледа ли вчера изложбата?

Разглеждах само един час, затова не успях да я разгледам цялата.

1. Ани купи ли си новата книга?
Преди това ..... много неща, остана без пари и не я .....
2. Срещна ли Димитър днес?
Миналата седмица го ..... много пъти, но днес не го ..... нито веднъж.
3. Защо се върна? Забрави ли нещо?
Два пъти се ..... и все ..... да взема контролните на студентите.
4. Днес пак ли ще четете в библиотеката?
Да, вчера ..... само 3 часа и не ..... докрая статията.

1 Попълнете празните места с подходящи предлози:

1. Иван влиза ..... киното и отива ..... балкона.
2. Майк и Ваня се качват ..... върха на планината.
3. Семейство Петрови излизат вечер ..... къщата си и отиват ..... разходка.
4. Ние слизаме ..... трамвая и отиваме ..... университета.
5. Преподавателят идва ..... студентите.
6. Г-н Петров се качва ..... автобуса сутрин и слиза ..... него ..... спирката ..... кино „Сердика“.
7. Аз отивам ..... адвокатата си и влизам ..... офиса му.
8. Майк идва ..... входа на университета, за да посрещне Ани и Петър.
9. Учениците слизат и се качват ..... стълбите на училището всеки ден.
10. В антракта той излиза навън, ... фойето на театъра, и запалва цигара.

2 Поставете необходимите предлози:

1. Всеки ден тръгвам ..... университета и стигам ..... кафето в двора.
2. Щом пристигна ..... София, тръгвам ..... центъра, за да пазарувам.
3. Всяко лято Петър и Ани заминават ..... морето ..... кола.
4. Всеки шофьор трябва да спира ..... светофара при червена светлина.
5. Родителите се прибират ..... работа ..... децата си.
6. Майк се връща ..... екскурзията в планината ..... лифт.
7. Всяка събота и неделя вие заминавате ..... родителите си ..... родния си град.

3 Поставете подходящите предлози:

1. Утре ще пътувам ..... София ..... Бургас. Имам служебен ангажимент.
2. Минете ..... този път и вървете все ..... тротоара.
3. Семейство Велеви спряха ..... реката, за да си починат.
4. Майк се разходи ..... нощна София.
5. Ани често ходи ..... приятелите си и заедно излизат да се разхождат ..... алеите ..... парка.
6. Аз се движа ..... булеварда, минавам ..... ресторанта и спирам ..... блока, в който живея.
7. Студентите обичат да пътуват ..... страната. Често ходят ..... пеш или пътуват ..... автостоп.

4 Изберете необходимия предлог:

1. Завийте (из, край, през, между) сградата на кметството.
2. Мария и Георгия обикалят (около, по, над, –) магазините в центъра.
3. Завивате вдясно (по, зад, над, край) ул. „Алабин“ и пресичате (в, –, с, от) площад „Македония“.
4. Аз завивам наляво (по, през, към, –) Националния дворец на културата (НДК).
5. Приятелите заобиколиха (край, –, в, пред) църквата „Света Неделя“ и продължиха (над, пред, по, из) бул. „Стамболийски“.
6. Майк пресече (зад, –, над, из) улицата, като мина (през, из, от, в) подлеза.
7. Заобиколете (–, пред, зад, над) банката и ще стигнете (в, до, из, през) хотела.

5 Купувате си пералня. Четете инструкцията за ползване на уреда на български език. Ето каква е тя:

Включете уреда в електрическата мрежа!
Разделете прането на цветно и бяло!
Поставете прането в пералнята!
Поставете прах за пране! Прибавете омекотител!
Нагласете температурата на водата!
Изберете програма в зависимост от материала и цвета на прането!
Включете пералнята от синьото копче!

Обяснете на приятеля си как да пере с пералнята! Следвайте модела:

Модел: Тук пише да включиш уреда в електрическата мрежа, да .....

.....

.....

.....

.....

Трансформация**Трансформирайте текста в непряка реч:**

Димитър трябва да отиде на изпит в Ректората на Софийския университет. Той живее при един приятел в Студентския град. Димитър пита приятеля си как да стигне навреме до университета.

Иван: Тръгни рано сутринта, два часа преди изпита!

Димитър: Обясни ми защо трябва да тръгна толкова рано!

Иван: Винаги тръгвай рано за изпит, за да не закъснееш! Отиди на спирката, изчакай автобус № 280, качи се в автобуса и слез на последната спирка! Отиди до кафето зад университета, изяж един сандвич и изпий едно кафе! Купи си минерална вода и шоколад за изпита! Не забравяй да вземеш и няколко химикалки, личната си карта и пропуска за изпита!

Димитър: Това ли е всичко?

Иван: Не! Един ден преди изпита отиди до университета и провери в коя зала ще бъде! Намери залата, за да не я търсиш преди изпита!

Димитър: Добре! Благодаря ти!

Иван: И не забравяй – не закъснявай за изпита! Успех!

1 Работете по модела:

Модел: Вчера ходих на кино.

И Майк ли е ходил?

И Майк е ходил на този филм миналата седмица.

Да, Майк и Мария са ходили.

- Вчера Мария взе книги от библиотеката. И Петър ..... книги миналата седмица.
И той .....? Да, той и колегите му .....
- Вчера момчето пътува до Лондон. И момичето ..... до Лондон преди три дена.
И то .....? Да, то и приятелите му .....
- Вчера Майк говори по телевизията. И Мария ..... по телевизията вчера.
И тя .....? Да, тя и студентите .....
- Вчера те пяха в клуб „О’Шипка“. И ние ..... в този клуб.
И вие .....? Да, ние и още една група ..... в този клуб.
- Вчера ти четете интересна статия във вестника. И аз ..... подобна статия някога.
И ти .....? Да. Мама и татко също ..... подобна статия преди време.
- Вчера чух интересна новина. И те ..... интересна новина.
И те .....? Да, Майк също ..... новината.
- Вчера бях на концерт на Васко Василев в зала „България“. И Мария ..... на този концерт.
И тя .....? Да, ние също ..... на концерта, но в Лондон.

2 Работете по модела:

Модел: Вчера той стана рано.

А сега не е ли станал?

Не, не е станал.

- Миналата вечер Майк закъсня за лекции.
А днес сутринта .....? Не, ...
- Миналата година те дойдоха в България.
А тази .....? Не, ...
- Аз писах писмо.
А сега ти .....? Не, ...
- Мария облече нова рокля за дипломирането на Иван.
А сега .....? Не, ...
- Вчера ние ядохме скариди.
Вие .....? Не, ...
- Миналата година детето учи руски език.
А преди това ..... руски език? Не, ...
- Вчера ти взе изпита.
А аз .....? Не, ...

3 Работете по модела:

Модел: (изляза) Студентите излезли ли са?

Да, излезли са преди час.

- (пристигна) Моника .....? Да, ... преди малко. Тук е.
- (оженя се) Филип и Мая .....? Да, ... миналата седмица.
- (съм) Вие ..... на Витоша? Да, ... много пъти. Ние сме туристи.
- (облека се) Детето .....? Да, ... преди малко.
- (ям) Те .....? Да, ... току-що. Не са гладни вече.
- (тръгна) Иван .....? Да, ... скоро. Няма го.

4 Свържете правилно двете колонки:

лея
баба
внук
дядо
племенник
чичо
вуйчо
зет
снаха
свекър
свекърва

сестра на майката или на бащата
брат на майката
брат на бащата
баща на съпруга
майка на майката или на бащата
дете на сестрата или на брата
майка на съпруга
дете на дъщерята или на сина
баща на майката или на бащата
съпруга на сина или на брата
съпруг на дъщерята или на сестрата

5 Попълнете празните места с необходимите форми на глаголите в минало неопределено време:

дойда

приготвя

звъня

слож

изчистя

облека

пристигна

Ваня: Майк още .....?

Майката: Не, още ....., но съм сигурна, че ще дойде.

Ваня: Никой ли не ..... по телефона или на вратата?

Майката: Никой. А ти защо не .....? Още си по пижама.

Ваня: Сега ще се облека. .... всичко – ..... стаите, ... масата. Всичко е готово за вашия празник, мамо. Майк още .....

Майката: Спри да питаш и се обличай!

4 Напишете изречения по модела:

Модел: Ще ни дойдете ли на гости? Да, всеки път **ни е било приятно** у вас. (приятно)

1. Ще пътуваш ли с Камен? Да, винаги ..... да пътувам. (приятно)
 2. Ще ходите ли на Витоша? Не, не ..... да ходим по планината. (лесно)
 3. Ще облекат ли палтата си? Да, постоянно ..... през зимата. (студено)
 4. Детето ще каже ли стихотворението? Не, винаги ..... пред много хора. (срам)
 5. Ще участваш ли в състезанията? Не, често ..... да участвам. (неприятно)
 6. Защо не дойдоха на партито? Сигурно ....., че си поканил Петър. (яд)

5 Работете по модела:

Модел: Защо не е купила билети? **Защото е имало много хора на опашката.**

1. Защо не са ходили на кино? Защото е нямало .....
 2. Защо не са гледали операта? Защото е нямало .....
 3. Защо не са говорили на български език? Защото е нямало .....
 4. Защо не е написал домашното си? Защото е имало .....
 5. Защо е избрал тази книга? Защото е имало .....
 6. Защо е останал сам вкъщи? Защото е нямало .....

Трансформация

Трансформирайте текста в минал план и в непряка реч:

Ваня и Майк срещат Ани и Петър.
 Ваня: Ходихте ли на опера?
 Ани: Да, гледахме „Набуко“ от Верди.
 Ваня: Беше ли приятно?
 Ани: Да, беше ни много приятно.
 Ваня: Как купи билетите?
 Ани: Купих билетите много трудно. Чаках на опашката цели два часа. После Петър дойде вкъщи да ме вземе и започна да се притеснява, че ще закъснеем. Аз се сресах, гримирах се, облякох се и тръгнахме.
 Ваня: Все пак закъсняхте ли за представлението?
 Ани: Не, разбира се. Не закъсняхме. Дори отидохме половин час по-рано.
 Ваня: Радвам се да го чуя.

1 Работете по модела:

Модел: Всеки ден пътувам до София. А миналата година?
 И миналата година **пътувах** до София.

1. Всеки ден учим по български език. А миналата година?
 И миналата година ..... по български език всеки ден.
 2. Всеки ден пишете писма. А миналата година?
 И миналата година ..... писма всеки ден.
 3. Всеки ден спиш до късно. А миналата година?
 И миналата година ..... до късно всеки ден.
 4. Всеки ден ходя на лекции редовно. А миналата година?
 И миналата година ..... на лекции редовно.
 5. Всеки ден се срещаме пред университета. А миналата година?
 И миналата година ..... пред университета всеки ден.
 6. Всеки ден чака Ани пред блока. А миналата година?
 И миналата година ..... Ани пред блока всеки ден.
 7. Всеки ден разговарят със студентите. А миналата година?
 И миналата година ..... със студентите всеки ден.
 8. Всеки ден облича сако за работа. А миналата година?
 И миналата година ..... сако за работа всеки ден.
 9. Всеки ден слушате музика. А миналата година?
 И миналата година ..... музика всеки ден.

2 Съставете изречения по модела:

Модел: Сега не **се смее** много. Когато бях студент, **често се смеех**.

1. Сега не учим много. ....
 2. Сега не четеш много. ....
 3. Сега не говорят в час. ....
 4. Сега не мълчите много. ....
 5. Сега не пътува много. ....
 6. Сега не излизам много. ....
 7. Сега не греша много. ....
 8. Сега не ядеш много. ....

1 Съставете изречения по модела:

Модел: Обикновено **ставах и тръгнах** за университета.
Щом **станех, аз тръгнах** за университета.

- Много пъти закусвах и излизах навън.
Щом ....., аз .....
- Често излизахме и отивахме на разходка в парка.
Когато ....., ние .....
- Винаги Майк обикаляше магазините и купуваше сувенири.
Като ....., Майк .....
- Обикновено ти пишеше думите и ги запомняше.
Като ....., ти .....
- Винаги идвахте и носехте подаръци.
Като ....., вие .....
- Те чистеха и подреждаха къщата.
След като ....., те .....
- Ние приготвихме храната и я занасяхме на децата.
Щом ....., ние .....
- Аз влизах в стаята и започвах да чистя.
Щом ....., аз .....

2 Употребете деепричастия! Работете по модела:

А. Модел: Георгия **чисти и пее** някаква песен.   Георгия **чисти, пеейки** някаква песен.

- Майк чете и приготвя вечерята. ....
- Ние разговаряме и танцуваме. ....
- Семейство Петрови заключват вратата и излизат. ....
- Децата рисуват и говорят. ....

Б. Модел: Аз учех, **като повтарях** по 10 пъти думите на глас.
Аз учех, **повтаряйки** по 10 пъти думите на глас.

- Вие срещнахте Елена, като слизахте по стълбите.
.....
- Петър чакаше Ани, като разглеждаше списание.
.....
- Ани се гримираше, като мислеше за Петър.
.....
- Майк избираше, като се чудеше какви цветя обича майката на Ваня.
.....

3 Отговорете на въпросите по модела:

Модел:	Аз трябва ли ти?	Да, трябваш ми.	Не, не ми трябваш.
1.	Аз трябва ли му?	Да, ...	Не, ...
2.	Тя трябва ли му?	Да, ...	Не, ...
3.	Майк трябва ли им?	Да, ...	Не, ...
4.	Вие трябва ли й?	Да, ...	Не, ...
5.	Те трябва ли ми?	Да, ...	Не, ...
6.	Ти трябваш ли ни?	Да, ...	Не, ...
7.	Моливите трябва ли ви?	Да, ...	Не, ...
8.	Ние трябва ли ти?	Да, ...	Не, ...

4 Свържете всяка професия от колонка А с дейност от колонка Б, която ѝ съответства.

- А.**
- писател
  - преподавател
  - журналист
  - хлебар
  - златар
  - продавач
  - актьор/актриса
  - пилот (летец)
  - строител
  - лекар
  - студент

- Б.**
- пече хляб
  - прави златни бижута
  - продава в магазин
  - пише книги
  - пише във вестник
  - играе в театъра и в киното
  - строи къщи
  - лети със самолет
  - лекува хората
  - ходи на лекции
  - преподава в училище/университета

5 Подчертайте имената на професии и ги разпределете в таблицата според наставките:

В. „Труд“, Малки обяви

● Фирма търси <u>монтажник</u> с опит. ● Търся сладкар. ● Фирма за метални изделия търси работник. ● Търсим продавач и шофьор – зеленчукова борса. ● Чуждестранна строителна фирма търси технически ръководител с опит в строителството минимум 10 години. Максимална възраст 50 години. ● Търси служител за административна работа и митническо обслужване. Опит и компю-	● ЕТ „ВИАЗ“ търси да назначи сътрудник, владеещ писмено и говоримо английски език, много добра компютърна грамотност. ● Търсим хлебари. ● Заведение в кв. „Студентски град“ търси хигиенист и готвач. ● Италианска фирма търси секретарка с италиански или френски, компютър, може и студентка. ● Фирма търси електротехник. ● Търсим мебелист. ● Автомивка търси механик.

-тел	-ар/ка	-ач	-ник/ик	-ист
			монтажник	

Трансформация

Трансформирайте текста в минал план и в непряка реч:

1. Ана избира обява, в която се търси секретарка с италиански език. Тя се обажда във фирмата:

Ана: Добър ден! Обаждам се във връзка с обявата Ви за работа, публикувана във в. „Труд“.

Г-н Семов: Да. За мястото на секретарка, нали?

Ана: Да. Интересувам се каква е работата, какво точно трябва да правя?

Г-н Семов: Основното Ви задължение ще бъде да водите служебната кореспонденция на фирмата по имейла или факса. Владее ли говоримо и писмено италиански език? Вероятно често ще се налага да превеждате при деловите разговори на президента на фирмата, който е италианец.

Ана: Да, владее отлично италиански език. Бях на специализация в Италия 6 месеца.

Г-н Семов: Обърнахте ли внимание в обявата, че ще бъдете на половин работен ден?

Ана: Да. Това е много удобно за мен, защото съм студентка и ходя на лекции.

Г-н Семов: Тогава Ви каня на интервю с президента на фирмата утре, в 16:30 часа, на адрес: бул. „Христо Ботев“ № 63, ет. 4.

Ана: Благодаря Ви много! Ще бъда точна.

2. Днес е неделя. Ана и Стела нямат лекции и затова стават късно. Докато пият кафе, разговарят:

Ана: Стела, какво ще правим днес?

Стела: Не зная. Ти какво искаш да правим?

Ана: Хайде да отидем в Археологическия музей!

Стела: Добре, но аз не зная как се отива дотам.

Ана: Няма проблем. Аз зная как ще отидем. Пригответе се бързо!

Стела: Добре. Ти вземи пари за билети!

1 Отговорете на въпросите като свидетел и не като свидетел на действието:

Какво прави Ани?

Отговор на свидетел

Отговор на несвидетел

1. Ани отива на лекции.

Разбрах, че Ани ..... на лекции.

2. Една кола се движи бързо.

Научих, че една кола ..... бързо.

3. Тя чете вестник.

Разбрах, че тя ..... вестник.

Какво правеше Ани?

4. Ани гледаше през прозореца.

Научих, че Ани ..... през прозореца.

5. Тя бързаше за университета.

Разбрах, че тя ..... за университета.

6. Ани отиваше на изпит.

Научих, че Ани ..... на изпит.

2 Отговорете като свидетел и несвидетел на въпроса:

Какво направи Ани?

Отговор на свидетел

Отговор на несвидетел

1. Ани се качи на маршрутката.

Казах ми, че Ани ..... на маршрутката.

2. Ани си удари главата.

Разбрах, че Ани ..... главата.

3. Пристигна „Бърза помощ“.

Научих, че ..... „Бърза помощ“.

4. Линейката взе пострадалите пътници.

Разбрах, че линейката ..... пострадалите пътници.

5. Направиха ѝ рентгенова снимка.

Научих, че ѝ ..... рентгенова снимка.

6. Сложиха ѝ шина на ръката.

Казах ми, че ѝ ..... шина на ръката.

3 Отговорете като свидетел и като несвидетел на въпроса:

Какво ще направи Ани?

Отговор на свидетел

Отговор на несвидетел

1. Ани ще остане в „Пирогов“ за известно време.

Разбрах, че Ани ..... в „Пирогов“ за известно време.

2. Ще ѝ мине скоро.

Казах ми, че ..... скоро.

3. Утре Петър ще отиде да я види.

Разбрах, че утре Петър ..... да я види.

4. Ани ще оздравее до един месец.

Научих, че Ани ..... до един месец.

5. Ани ще вземе изпита по-късно.

Разбрах, че Ани ..... изпита по-късно.

6. Ани ще се види с Петър и Мария.

Научих, че Ани ..... с Петър и Мария.

4 Работете по модела:

Модел: Дрехите са още влажни. Навън е влажно (влажен, влажно).

1. Днес домашните бяха ..... Работихме ..... (слаб, слабо).
2. Стаята е ..... Той я погледна ..... (студен, студено).
3. Хлябът е още ..... Посрещнаха ги ..... (топъл, топло).
4. Разходката беше ..... По време на разходката беше .....
(приятен, приятно).
5. Пиесата е ..... Стори ми се ..... (интересен, интересно).
6. Петър беше много ..... Отговори му ..... (ядосан, ядосано).

5 Отговорете на въпросите, като употребите наречията:

направо   наляво   налясно   после   *накрая*   *нагоре,*
първо   *наголу*

1. Ще ми обясните ли къде е хотелът?
.....
2. Наблизо ли е библиотеката?
.....
3. Как да отидем до пощата?
.....
4. Къде е поликлиниката?
.....
5. Бихте ли ми казали как да стигна най-бързо до киното?
.....

Граматична задача

Предайте текста като невидетел:

Двама приятели

Един ден през гората вървяха двама приятели. Изведнъж ги нападна мечка. Единият побягна. Покачи се на едно дърво и се скри в клоните му. Другият остана на пътя, легна на земята и се престори на умрял.

Мечката дойде при него и го подуши по лицето. Тя помисли, че той е умрял и си тръгна. Когато си отиде, онзи, който беше на дървото, слезе бързо и започна да се смее.

- Е - рече той, - какво ти каза мечката на ухото?
- Каза ми, че не са добри онези хора, които в опасност оставят приятелите си.

1 Работете по модела:

Модел: Когато влязох, преподавателят **беше дошъл**. (дойда)

1. Когато си тръгнахте, дъждът вече ..... (спра)
2. Когато ги потърсихме, те вече ..... (изляза)
3. Когато седнахме, ти вече ..... (стана)
4. Когато тя дойде, аз вече ..... (приготвя се)
5. Когато се обади, ние вече ..... билетите. (купя)
6. Когато се върнах, вие вече ..... на театър. (отида)

2 Работете по модела:

Модел: - Защо не ми донесе книгата вчера?
- Защото Стефан **не ми я беше върнал**. (върна)

1. - Защо не ми казахте за това писмо по-рано?
- Защото още не ..... го ..... (получа)
2. - Защо не им предаде съобщението?
- Защото още не ..... (видя)
3. - Защо не ѝ подариха сувенир?
- Защото още не ..... (избера)
4. - Защо не отидохте на екскурзията?
- Защото още не ..... (приготвя се)
5. - Защо не дойде на рождения ден?
- Защото още не ..... проекта. (свърша)
6. - Защо не изпратихте статията?
- Защото още не ..... (напиша)

3 Работете по модела:

Модел: Ние видяхме, че някой **беше отварял** вратата.

1. Тя разбра, че някой ..... в стаята. (влизам)
2. Аз забелязах, че някой ..... прозореца. (затворя)
3. Те помислиха, че някой ..... касетофона. (взема)
4. Той разбра, че някой ..... си ..... лоша шега. (направя)
5. Вие си спомнихте, че някой ви ..... (следя)
6. Ти разбра, че някой го ..... (търся)

4 **Работете по модела:**

Модел: Майк не е гладен. Той вече е обядвал.
 Вчера Майк не беше гладен. Той вече **беше обядвал.**

1. Децата вече са готови. Те вече са се облекли.
 Децата бяха готови. Те .....
2. Вие имате билети. Купили сте ги.
 Вчера имахте билети. ....
3. Аз вече съм вкъщи. Върнал съм се.
 Вече бях вкъщи. ....
4. Ние пишем писмо. Не сме го написали още.
 Вчера пишехме писмо. Не ..... още.
5. Книгата е прочетена. Вече си я прочел.
 Книгата беше прочетена. Вече .....
6. Новите думи са научени. Научили сме ги.
 Новите думи бяха научени. ....

5 **Работете по модела:**

Модел: Дойдоха отново, въпреки че **бяха идвали** много пъти.

1. Влязоха отново, ... много пъти.
2. Попитаха отново, ... често.
3. Казаха им отново, ... много пъти.
4. Потърсих те отново, ... много пъти.
5. Видя я отново, ... често.
6. Попита го отново, ... много пъти.
7. Срещна ги отново, ... много пъти.
8. Излязох отново, ... често.

Граматична задача

Трансформирайте текста в минал план:

Мария чака Милена. След лекциите са се уговорили да се срещнат у Мария. Мария се е приготвила и е направила кафе и кекс. Вече става 16 ч., а Милена още я няма.
 Трябва да купят нещо за рождения ден на Николай. Надяват се да намерят нещо хубаво и модерно. Най-после се появява Милена и двете излизат. Избират дълго, но нищо не им харесва. Обикалят магазините в центъра, но още не са отишли в ЦУМ. Там виждат един хубав кожен колан и портфейл. Решават да ги вземат. След като са ги купили, излизат доволни от магазина и тръгват за рождения ден.

1 **Работете по модела:**

Модел: Защо не се обади по телефона?   **Щях да се обадя**, но забравих.

1. – Защо не дойдохте вчера?
 – ....., но стана късно.
2. – Защо тя не ти каза за срещата?
 – ....., но се разминахме.
3. – Защо не предадох статията?
 – ....., но срокът беше минал.
4. – Защо той не ѝ обърна внимание?
 – ....., но тя е сърдита.
5. – Защо не се явихте на изпита?
 – ....., но не се бяхме подготвили.
6. – Защо не купи хляб?
 – ....., но магазинът беше вече затворен.

2 **Работете по модела:**

Модел: Щяхте ли да отидете на екскурзията?   **Не, нямаше да отидем.**

1. – Щеше ли да купиш палтото?   – Не, ... го .....
2. – Той щеше ли да замине сам?   – Не, ...
3. – Щяха ли да се представят добре на конкурса?   – Не, ...
4. – Тя щеше ли да стане рано?   – Не, ...
5. – Ти щеше ли да се върнеш навреме?   – Не, ...
6. – Ние щяхме ли да отидем на гости?   – Не, вие .....

3 **Работете по модела:**

Модел: Нали той щеше да им помогне?
                   Ако бяха го повикали, **щеше да им помогне.**

1. – Нали щяхте да ходите на кино?
 – Ако имахме билети, ...
2. – Нали щеше да пътуваш до Варна?
 – Ако имах пари, ...
3. – Нали щяхте да ѝ кажете?
 – Ако бяхме я видели, ...
4. – Нали щяха да научат въпросите от конспекта?
 – Ако имаха време, ...
5. – Нали щяха да я поканят за интервюто?
 – Ако имаха желание, ...
6. – Нали нямаше да забравиш да се обадиш?
 – Ако беше ми напомнил, ...

4 Работете по модела:

Могел: Ти каза, че ще купиш. Защо не купи? **Щях да купя, но не ми стигнаха парите.**

1. – Ваня каза, че ще пътува. Защо не пътува?
.....
2. – Казахте, че ще съобщите на всички. Защо не съобщихте?
.....
3. – Каза, че ще отиде навреме. Защо не отиде?
.....
4. – Казаха, че ще се срещнат. Защо не се срещнаха?
.....
5. – Ти каза, че ще се върнеш рано. Защо не се върна?
.....
6. Казахте, че той ще ви помогне. Защо не ви помогна?
.....

5 Трансформирайте двете прости изречения в сложно съставно с подчинено определително:

Могел: Те говорят за някакъв преподавател. аз не го познавам.
Те говорят за някакъв преподавател, когото не познавам.

1. Харесвам новата ти рокля. Купила си я вчера.
.....
2. Той разказва новия филм. Вие не сте го гледали.
.....
3. Ще чакаш влака. Влакът заминава в 2 часа.
.....
4. Купихме си пиано. На него свирим по цял ден.
.....
5. Вие предпочитате вегетарианска храна. Пригответе я сами.
.....
6. Тя посрещна брат си. С него не бяха се виждали отдавна.
.....

Граматична задача

Напишете текста в минал план и довършете мислите на селянката:

Една селянка взема кошница с яйца и тръгва към пазара. По пътя тя си мечтае:
„Ще продам яйцата и ще си купя още една кокошка. Ще събера повече яйца, ще ги продам и с парите ще си купя козичка. После ще продам козичката и кокошките и ще си купя овца...“

В този момент жената се спъва, пада на земята и всички яйца се счупват. Тръгва обратно към селото и си мисли тъжно: „Ех, ако не бях паднала, ...“

.....

.....

.....

.....

.....

1 Работете по модела:

Могел: Днес ходил ли е в университета? **Казва, че бил ходил.**

1. – Тя получила ли е подаръка? – Казва, че .....
2. – Студентите написали ли са домашната работа? – Казват, че .....
3. – Детето закусило ли е? – Казва, че .....
4. – Той съобщил ли е на всички за купона? – Казва, че .....
5. – Те върнали ли са парите? – Казват, че .....
6. – Поканили ли са гостите за сватбата? – Казват, че .....

2 Работете по модела:

Могел: Тя беше ли посетила изложбата? **Казва, че не била я посетила.**

1. Майк беше ли избрал сувенирите? Казва, че .....
2. Децата бяха ли заспали? Майка им казва, че .....
3. Тя беше ли си облякла топли дрехи? Казва, че си .....
4. Те бяха ли се обадили на родителите си? Казват, че .....
5. Той беше ли затворил прозорците? Казва, че .....
6. Тя беше ли се приготвила за вечерята? Те казаха, че .....

3 Работете по модела:

Могел: Децата нали щяха да ходят на море? **Казват, че щели да ходят.**

1. Георгиос нали щеше да заминава за Гърция?
Казва, че .....
2. Те нали щяха да се срещнат в ресторанта?
Казват, че .....
3. Тя нали щеше да изчисти апартамента?
Казва, че .....
4. Той нали щеше да пътува в командировка?
Казва, че .....
5. Те нали щяха да се явяват на конкурса?
Казват, че .....
6. Ваня нали щеше да отиде на специализация?
Казва, че .....

4 Където е необходимо, употребете определен член:

1. Писател..... не дойде на срещата. Дойде друг писател.....
2. Качиха се в трамвай..... . Този трамвай..... беше препълнен.
3. Всеки учител..... е взискателен. Поздравиха учител..... за празника.
4. Някакъв мъж..... те търси. Мъж..... беше със сив костюм.
5. Онези деца..... пресякоха улицата неправилно. Деца..... бързаха.
6. Една студентка.... се обади по телефона. Студентка.... търсеше квартира.

5 Членувайте съществителните имена, ако е необходимо:

Имах среща с една приятелка..... . Приятелка..... ми беше купила билети за кино. Места..... ни бяха на последния ред, откъдето нищо не се виждаше. А този филм..... изглежда беше интересен. Не разбрахме нищо и настроение..... ни се развали. Решихме пак да гледаме филм..... . Този път..... седнахме по-напред.

Граматична задача

Предайте текста с приказни форми:

Германец е ограбен за 21-ви път в ЮАР и смята, че така поставя световен рекорд, съобщил Ройтерс. Всичко, което германецът беше създал за последните 20 години, бе разграбено. Той се оплака пред репортерите, че вече няма нищо и предложи да се настани в затвора на Претория, където е по-сигурно да се живее. Той вече не може да застрахова жилището си, защото агенциите го смятат за твърде рискован случай. Животът му ще бъде по-спокоен в затвора.

Урок 25

1 Работете по модела:

Модел: Ще ми **запазите** ли този речник? Речникът вече **е запазен**.

1. Искаме да купим този компютър.	Компютърът вече .....
2. Дали ще я приемат в университета?	Тя вече .....
3. Продадоха ли вече магазина?	Магазинът още не .....
4. Кога ще довърши романа си?	Романът му вече .....
5. Върнаха ли книгите?	Книгите още не .....
6. Попълнихте ли си документите?	Документите вече .....

2 Образувайте страдателни причастия от следните глаголи:

забравя	дам .....
усмихна се	наказа .....
изпея	задържа .....
наведа	гоня .....

Напишете изречения с тях!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3 Работете по модела:

Модел: Преподавателят **състави** нов конспект. Конспектът **беше съставен** навреме.

1. Всички студенти подписаха молбата.	Молбата	от всички студенти.
2. Никой не изпълняваше заповедите.	Заповедите не	от никого.
3. Ремонтираха апартамента си.	Апартаментът	
4. Бяха пушили в стаята.	В стаята	
5. Вчера откриха новия магазин.	Магазинът	вчера.
5. Той изпи кафето си.	Кафето	

4 Работете по модела:

Модел: Копчето **не е зашито**. Аз **не заших** копчето.

1. Чиниите не са измити.	Тя не	чиниите.
2. Пуловерът не е изплетен.	Майка ми	пуловера.
3. Градината не е изчистена.	Те	градината.
4. Програмата не е одобрена от Ректора.	Ректорът	програмата.
5. Книгата не е прочетена от студентите.	Студентите	книгата.
6. Жилището е подредено от тях.	Те	жилището си.

1. Трансформирайте текста в минал план и в непряка реч:

Димитър спира да чете в библиотеката към 15 часа. Обещал е на братчето си Иво тази вечер да го води на цирк. Купили са билети преди една седмица. Ще гледат дресура на лъвовете и мечки и ще слушат изпълнения на известен певец. Иво отдавна чака този ден като празник. Димитър влиза вкъщи и Иво се хвърля върху него.

Иво: Димитре, чакам те! Много се забави.

Димитър: Иво, имаме още много време до 7 часа.

Иво: Да, ама ти не си готов. Виж, аз вече се приготвих – облякох си белия пуловер, обух си новите дънки и маратонки.

Димитър: Много си хубав така. Сега ще ме почакаш да взема един душ, да се избърсна и да се облека.

Иво: Е-е, не може ли да се изкъпеш след цирка? Моля ти се, прави всичко бързо, та да се разходим малко преди цирка!

Димитър: Чакай спокойно! Обещавам ти до 30 минути да съм готов.

2. Преразкажете текста:

Най-трудното

Веднаж при един лекар дошъл възрастен мъж. Той се оплакал, че напоследък често и продължително боледува. След прегледа лекарят му казал:

– Няма да ви помогне никакво лекарство. Трябва да си починете хубаво. Идете за един месец на село! Правете всеки ден разходки и пийте много мляко! Лягайте да спите рано и пушете само по една-две цигари на ден! След месец елате отново при мене на преглед!

– Ще направя всичко, каквото ми казвате, докторе – казал болният и си отишъл.

След един месец той отново дошъл при лекаря.

– Как сте със здравето? – попитал лекарят.

– Благодаря, докторе. За един месец наддадох 5 килограма. Чувствам се много добре – отговорил пациентът. – Всеки ден се разхождах, пиех много мляко и лягах рано. Само с пушенето свикнах много трудно. Не е лесно да започнеш да пушиш на 50 години.

(анекдот)

Урок 26

1. Работете по модела:

Модел: Тук има малки деца. **Не трябва да се пуши! (пуша)**

1. Входът е забранен! Не трябва .....! (влизам)
2. Филмът започна. Не трябва .....! (говоря)
3. Студено е. Прозорецът не трябва .....! (отварям)
4. В библиотеката е тихо. Трябва ..... тишина! (пазя)
5. По стените е рисувано. Не трябва ..... по стените! (рисувам)
6. Преподавателят обяснява. Трябва .....! (внимавам)

2. Свържете правилно двете колонки:

1. В университета
2. В библиотеката
3. В сладкарницата
4. По радиото
5. В списанията
6. В ресторантите

се предават интересни програми.
се сервират разнообразни ястия.
се изучават различни езици.
се пазят ценни книги.
се предлагат вкусни сладкиши.
се разглеждат дискуссионни теми.

3. Трансформирайте причастно-страдателните конструкции във възвратно-страдателни:

Модел: Документите са попълнени.

Документите се попълват.

1. Плодовете са измити.
2. Кафето е сервирано.
3. Колбасите са нарязани.
4. Филмът е излъчен по телевизията.
5. Билетите са купени.
6. Валутата е сменена.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

4. Довършете изреченията по модела:

Модел: Вечерята не е приготвена.

Трябва да се приготви.

1. Писмото не е получено.
2. Чиниите не са измити.
3. Яденето не е изядено.
4. Виното не е изпито.
5. Стаята не е изчистена.
6. Пътуването не е организирано.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

1. Трансформирайте текста в минал план и в непряка реч:

Лекциите свършват и Иван отива в стола да обядва. Много е гладен и яде с апетит. После излиза от университета, тръгва по улицата и мисли за Мария. С нея са се уговорили да отидат на кино. Той ще купи билети и ще се срещнат с нея пред киното. В градинката при Военния клуб вижда Петър, който чете вестник на една пейка.

– Здравей, Петре! Какво правиш тук?

– Здравей! Чакам Ани. Ще ходим с нея на кино в НДК, но още не съм купил билети.

– Ние с Мария също отиваме там. Казаха ми, че филмът е много хубав. Хайде да отидем заедно!

– Добре, а след филма можем да отидем на дискотека.

2. Преразкажете текста:

Болният зъб

Хитър Петър бил още малко момче. Една сутрин го заболял зъб, но нямал пари да отиде на зъболекар да му го извади. Тръгнал из селото и спрял пред една фурна, където продавали топъл хляб. Понеже бил много гладен, застанал пред витрината и загледал хляба. Хлебарят решил да се пошегува и го попитал:

- Какво гледаш, момче?
- Нищо - отговорил Петър.
- Яде ли ти се топъл хляб?
- Яде ми се, ама нямам пари.
- Можеш ли да го изядеш всичкия?
- Мога.
- А ако не го изядеш, какво ще правя с тебе?
- Ще ми извадиш един зъб.
- Добре. Съгласен съм. Сега ще извикам зъболекаря. Ти стой тук!
Отишъл хлебарят да повика зъболекаря и му казал:
- Ако това момче не може да изяде всичкия хляб, ще му извадиш един зъб, който то каже. Аз ще ти платя.

Малкият Петър започнал да яде. Ял, ял, накрая не могъл повече и спрял. - Не мога повече - казал. - Извадете ми зъба! Зъболекарят погледнал зъбите му, видял кой е болният и го извадил. Минала му болката на малкия Петър, погледнал хитро хлебаря и му благодарил: - Жив и здрав да си още дълги години! И с хляб ме нахрани, и болния зъб ми извади.

Урок 27

1. Работете по модела:

Модел: Моля, донесете ми чаша вода! Бихте ли ми донесли чаша вода?

- 1. Моля те, почакай навън!
2. Моля ви, излезте за малко!
3. Моля те, пригответи ми чантата!
4. Моля, дайте им път!
5. Моля, помогнете им!
6. Моля, затворете вратата!
7. Моля, сложете ми мляко в кафето!
8. Моля те, купи ми вестник!

2. Работете по модела:

Модел: Те не могат да намерят адреса ни. Бихте ли им помогнали да го намерят? (помогна)

- 1. Той трябваше да ми се обади по телефона.
2. Мария не знае къде е поликлиниката.
3. Имаме нужда от пликове и марки.
4. Много ми се пие кафе.
5. Студентите не разбраха новия урок.
6. Децата не могат да пресекат улицата сами.

3. Работете по модела:

Модел: Ако имах възможност, бих останал по-дълго. (остана)

- 1. Ако донесат книгите, той
2. Ако тя дойде, ти си веднага. (тръгна)
3. Ако си помагате, вие
4. Ако имате желание, ние на пикник. (отида)
5. Ако бяхте позвънили навреме, той ви
6. Ако ми върнат парите утре, аз да платя наема. (мога)

4. Отговорете на въпросите:

- 1. Имате много работа, а ви се ходи на дискотека. Какво бихте направили?
2. Загубили сте паспорта си. Къде бихте го търсили?
3. Намерили сте чужда чанта. Какво бихте направили?
4. Получили сте голямо наследство. Как бихте го разпределили?
5. Прочели сте интересна книга. На кого бихте я препоръчали?
6. Спечелили сте голяма награда. На кого първо бихте се обадили?

Модел: Той отиде на конференцията.

Ние не бихме отишли.

1. Тя се уплаши.
2. Ти се яви на изпит.
3. Ние се колебаем.
4. Аз постъпих прибързано.
5. Той се извини.
6. Те се отказаха от парите.

- Той не .....
- Те не .....
- Вие не .....
- Ани не ..... така.
- Аз не .....
- Ние .....

Граматични задачи

1. Трансформирайте текста в минал план и в непряка реч:

Неделя е. Боян и Иво стават в 9 ч. Боян е обещал на Иво да го заведе в зоологическата градина. Обличат се, закусват бързо и отиват на спирката на автобуса. Там ще ги чака Яна. След малко се срещат и когато автобусът идва, тримата се качват и сядат.

Яна: Благодаря ви, че ме поканихте да дойда с вас.

Боян: Ние се радваме, че ти прие поканата ни.

Иво: Аз се радвам най-много, че ще видя маймуните.

Яна: Кои животни са ти най-интересни?

Иво: Обичам всички животни, но най-интересни са ми маймуните и мечките.

Яна: Бояне, купи няколко банана. Сложи ги в чантата си! Ще ги дадем на маймуните.

Боян: Иво, изяж ти бананите, защото е забранено да се хранят животните!

Тримата весело разговарят и когато пристигат до зоопарка, с нетърпение влизат вътре.

2. Преразкажете текста:

Сливи за смет

Един човек имал син за женене. Той почнал да мисли как да намери най-добрата жена за него. Мислил, мислил и най-после измислил. Напълнил една кола със сливи и тръгнал да ги продава.

– Хайде, давам сливи за смет...

Всички жени бързо започнали да чистят къщите си, за да съберат повече смет и да получат повече сливи. Носели и се хвалели:

– Гледай, колко много смет събрах! Добре, че дойде тоя глупав селянин, че да си вземем сливи без пари.

Така човекът събирал смет и давал сливи. Всички били доволни. Най-после дошло едно хубаво момиче. То носело в една кърпичка съвсем малко смет.

– Е-е, хубава девойко, много малко си събрала. За толкова смет какви сливи ще ти дам?

– Нямам повече, чичо. И тая не е от нас, дадох ми я съседите, защото им помагах да метат.

Като чул това, човекът много се зарадвал, че най-после е намерил толкова хубаво и работливо момиче. Той я поискал за снаха и оженил сина си за нея.

1. Работете по модела:

Модел: Обади се след два часа! **Дотогава ще съм се върнал.** (върна се)

1. Потърси го сутринта! Тогава сигурно ..... (прибера се)
2. Мини да ни вземеш следобед! Вече ..... (приготвя се)
3. Елате след няколко дни! Тогава те ..... работата. (приключа)
4. Позвъни утре! Мисля, че писмото ..... (пристигна)
5. Минете след една седмица! Тогава ..... ремонтът. (свърша)
6. Утре ще ти върна заема. Тогава вече ..... пари. (получа)

2. Работете по модела:

Модел: Когато ти се върнеш, **аз вече ще съм заминал.** (замина)

1. Когато той започне да учи, тя вече ..... (науча)
2. Когато ние ти се обадим, ти вече ..... (върна се)
3. Когато тя ни покани, ние вече ..... подаръка. (купя)
4. Когато аз дойда, той вече ..... (приготвя се)
5. Когато вие завършите университета, те вече ..... работа. (започна)
6. Когато тя се върне вкъщи, той вече ..... яденето. (слож)

3. Работете по модела:

Модел: **Щях да съм станал до седем часа,** но часовникът не иззвъня.

1. Те ..... още преди седмица, но нямаха визи. (замина)
2. Вие ..... уроците, ако не бяхте играли футбол. (науча)
3. Той ..... писмото, ако имаше точния адрес. (изпратя)
4. Тя ..... мебелите, но парите не ѝ стигнаха. (купя)
5. Ти ..... за изпита, но си губеше времето. (приготвя се)
6. Детето ..... на училище, но се разболя. (отида)

5 Попълнете празните места с подходящи местоимения:

1. .... филми харесваш?	– Харесвам .... филми.
2. Виж ..... рокля си купих.	– И аз имам ..... рокля.
3. Каза ли .....?	– Не, ... не съм казал.
4. Имаш ли ..... химикалка?	– Не, нямам ..... химикалка.
5. Ще се обадиш ли на .....?	– Не, на ..... няма да се обадя.
6. Има ли ..... тук?	– Не, няма ..... тук.

Граматични задачи

1. Трансформирайте текста в минал план и в непряка реч:

Петър и Ани се уговарят по телефона да отидат заедно на концерт. Петър бързо излиза от къщи. Ще закъснее, ако трябва да чака автобус, но за негов късмет автобусът идва почти веднага. Обещал е да вземе Ани от жилището ѝ. Стига до техния блок, но е неприятно изненадан, защото асансьорът не работи, а тя живее на петия етаж. Качва се пеш. Когато стига до вратата ѝ, вече е останал без дъх. Звъни на звънеца и Ани му отваря.

Ани: Хайде, Петре, чакам те отдавна! Защо закъсня?

Петър: Закъснях само 5 минути, защото асансьорът ви не работи и изкачих етажите пеша.

Ани: Добре. Влизай, не стой на вратата, защото аз още не съм се приготвила!

Петър: Ти ми правиш забележка, че закъснях, а ти самата не си се приготвила.

Ани: Е, ще ме почакаш малко – облякох се и се обух, само трябва да се гримирам и да се среща.

Петър: Добре, моля ти се, по-бързо се приготвяй!

След малко двамата излизат и вземат такси, защото иначе ще закъснеят.

2. Преразкажете текста:

Легенда за град Пловдив

В равна златна Тракия живеели майка и син. Майката била вдовица. Работела от тъмно до тъмно, за да нахрани и облече детето си. Синът поръснал в бедна къща, но само пари сънувал и за пари говорел.

Един ден край къщата търговци спрели да пият вода. Младежът слушал разказите им за приказни и богати земи с отворена уста и решил да тръгне с търговците, да напусне майка и родна земя. Напразни били майчините сълзи да го спре. Синът имал студено сърце. Заминал, но обещал да се върне...

Минали години. Майката остаряла от мъка, а очите ѝ ослепели от плач. Мечтаела да види сина си преди да умре – да чуе гласа му, да погали лицето му. Съседите, които ѝ помагали, написали писмо до неблагодарния син, разказали му за последното майчино желание. Синът не отговорил, той нямал сърце в гърдите си, а камък.

В предсмъртния си час майката изрекла страшна клетва – ако синът ѝ се върне в родината, щом стъпи на родна земя, той и всичко до него да стане на камък...

Минали години. Синът остарял и се сетил, че има някъде далечен роден дом. Тръгнал на път с много слуги и шест камили, натоварени с несметни богатства. Щом стъпил на родна земя, той и всичко до него се превърнало в камък. Времето ги покрило със земя.

И днес в равна Тракия се издигат шест хълма, които разказват легендата за неблагодарния син.

Урок 29

Граматични задачи

1. Трансформирайте текста в минал план:

Приключение в чужбина

Един чужденец пристига в Париж. След като вече е отседнал в един хотел, веднага праща на жена си телеграма. Портиерът написва адреса на хотела на телеграмата, защото мъжът не знае френски език.

Като остава сам в стаята си, той изпушва една цигара, облича се и излиза. Пред вратата на хотела той е забелязал две хубави статуи и се сееща, че по тях ще познае хотела си. Тръгва надолу по улицата и дълго върви без цел. Стига до един ресторант, влиза вътре и сядна на една маса срещу две момичета. След като е разгледал менюто и нищо не е избрал, той показва на келнера с пръст върху менюто три ястия. Келнерът го поглежда с недоумение, но се връща с поднос и слага на масата три супи. Момичетата избухват в смях, а чужденецът яде набързо, плаща и излиза.

Тръгва, но не намира хотела си, защото от двете страни на улицата той вижда много хотели и много статуи пред тях. Спира смутен, а един полицаи го изглежда подозрително. Мъжът е изплашен, че ще го арестуват, затова бързо влиза в първия хотел настреща, наема стая, дълго се разхожда вътре и най-после намира изход.

Праща на жена си телеграма: „Телефонирай веднага в кой парижки хотел живея!“

На следващия ден съпругата отговаря и тъй чужденецът научава адреса на своя хотел.

2. Трансформирайте текста в минал план:

Палавница

Катерицата Кики подава черното си носле от хралупата и поглежда навън.

От снощи в гората вали студен дъжд, духа мразовит вятър и дърветата са засипани с пухкав сняг.

На Кики ѝ се иска да потича из снега. Наспала се е хубаво в топлата хралупа на дъба. В нея тя живее от две години. Всяка есен я постила с мъх и сухи листа.

Кики се измъква навън. Поглежда, поглежда и се мята на едно клонче. То се разлюлява, снегът от него се тръсва на гърба ѝ. Напълва ѝ ушите. Катеричката вдига глава. Исква да разбере откъде пада този сняг. Поглежда и вижда, че на високото клонче е кацнала птичка. Слънцето ще изгрее скоро. На изток изгревът вече багри облаците.

Кики започва да се катери към върха на дървото. Птичката я вижда и хвърква. Кики се спира и се ослушва. Някой ходи из гората и снегът скърца. Кики няма време да се скрие в хралупата. Тя увисва на дебелото стебло с главата надолу и така заприличва на китка мъх. С такива хитрости тя често си служи, за да се скрие от враговете си.

(по Ем. Станев)

Граматични задачи**1. Трансформирайте в минал план и в непряка реч:**

Ангел свършва успешно юнската сесия. Взел е всички изпити и е напълно свободен. Има среща с Галя и влиза в банята да вземе един душ. На срещата ще ѝ предложи да отидат заедно на море. Ще ходят на плаж, ще плуват в морето, ще се разхождат вечер на лунна светлина... Вече е готов да тръгне, но на вратата се звъни. Отваря и вижда Кирил.

– Кириле, радвам се да те видя, но аз трябва да изляза веднага.

– Зная. Имаш среща с Галя. За това дойдох да те взема. Хайде, тръгвай!

– Кириле, аз имам среща с нея, а не ти.

– Да, но Галя се е обадила на Христина, казала ѝ е за срещата ви и ме изпратиха да те взема и да отидем заедно в ресторанта.

– Добре, тръгваме. Чакай, че забравих да заключа!

Двамата приятели бързо излизат и когато стигат до ресторанта, виждат, че Галя и Христина още ги няма. Те влизат вътре и намират свободна маса. Тъкмо са седнали и момичетата идват. Ще обмислят планове за ваканцията – как ще пътуват и какво ще правят.

2. Трансформирайте текста в минал план:**Анатомът Да Коста**

...Автомобилът спира под стряхата на мрачно старо здание в Рио де Жанейро. Влизаме вътре с полица и се изкачваме по една мраморна стълба на втория етаж. Затварят ме в малка стая с решетесто прозорче. Вътре има само едно мръсно легло и стъкло за вода. Оставам прав, паля цигара и започвам да се разхождам из стаята. Навън беснее тропическа буря. Гръмотевиците трещят една след друга, а прозорчето на килията сякаш се намира под водопад.

След половин час полицаят отключва вратата и ме кани да го последвам. Въвежда ме в кабинета на някакъв комисар, който седи зад чисто и добре подредено бюро. Комисарят ми посочва едно кресло и ме кани да седна. Пита ме за причините да вляза в бразилска територия без виза и иска да обясня кой съм...

Навън тропическата буря вече е спряла и отново слънцето сияе. През прозореца на стаята виждам мокрите листа на една палма, които бързо съхнат. Неочаквано комисарят ме пита дали познавам анатома Да Коста. Отговарям му положително и обяснявам, че той е на голяма почит у нас като един от най-известните анатоми в света. Интересът на комисаря става все по-голям. Аз в момента мисля, че авторитетът на професор Да Коста ще накара федералната полиция да ми се извини, той ще защити достойнството на науката и ще постави федералната полиция на мястото ѝ.

Но когато въвеждат анатома Да Коста в стаята, аз съм потресен от вида му и окаяното му душевно състояние. Да Коста е извършил безумието да забрави целия свят заради своите изследвания...

(по разказа „Анатомът Да Коста“ от Димитър Димов)